

Dziedzictwo i pamięć Kresów Wschodnich Rzeczypospolitej - Krakowska promocja albumu

W czwartek, dnia 6 marca 2018 roku o godzinie 17:00 Sala Baltazara Fontany w Klubie Dziennikarzy "Pod Gruszką" pękła w szwach, materiały z II Muzealnych Spotkań z Kresami zorganizowanych przez Muzeum Niepodległości w Warszawie w dniach 23-24 maja 2011 doczekały się po kilku latach starań publikacji w pięknym okazałym albumie z wieloma tekstami i fotografiami, i oto miała miejsce promocja książki w Krakowie.

W ramach czwartkowych spotkań Salonu Literackiego Biblioteki Kraków, gospodarza Klubu, album prezentował dr Tadeusz Skoczek, dyrektor Muzeum Niepodległości, redaktor wydania i autor słowa wstępnego. Spotkanie zaszczylił swoją obecnością dr Stanisław Dziedzic (UJ, Kraków), wśród zainteresowanej publiczności i współautorów albumu był redaktor Grzegorz Kościński, wieloletni współpracownik Działu Kultury TVKraków. Wieczór poprowadził znany propagator historii i kultury Kresów Krzysztof Bąkała.

II wojna światowa spowodowała ogromną wyrwę w historii. Do strat w ludziach, niepowetowanych zniszczeń i strauumatyzowanych społeczeństwach doszła przymusowa migracja milionów tych wszystkich, którzy po ustaleniach Churchilla, Roosevelta i Stalina znalazły się nagle w "nieodpowiednich" granicach. *"Wędrownka ludów, poza ogromem cierpień i strat materialnych oraz moralnych, przynosiła tęsknotę za utraconym matecznikiem, małą ojczyznę, krajem lat dziecińczych"*, pisze dr Skoczek we wstępie do albumu.

Z przedwojennych ziem będących w granicach Polski połowa znalazła się pod panowaniem ZSRR, "w zamian" za to, do Polski przyłączono tzw. Ziemię Odzyskane, uciekali z nich Niemcy (2,5 miliona), zasiedlali je Polacy (2 miliony) przybywający z Kresów II Rzeczypospolitej, i jedni, i drudzy "wygnani", Niemcy wygnani po przegranej wojnie, którą rozpętali, Polacy wygnani mimo wygranej w tej wojnie, czego się nie spodziewali.

Na przedwojennych terenach państwa polskiego narody były ze sobą wymieszane, mniej czy bardziej pokojowo żyli tu obok siebie różne grupy narodowe i etniczne, Polacy, Ukraińcy, Białorusini, Litwini, Żydzi, Niemcy, Łemkowie, Huculi, Cyganie i inni. Wojna i wojenna demoralizacja zniweczyła na długi czas tę kulturową wieloetniczność, animozje narodowe na wiele dziesiątków lat się pogłębiły. Niełatwo jest zasypywać tak głębokie podziały, rozwikłać wszystkie te wzajemne urazy, traumy i pretensje, powyjaśniać, co niejasne, pozamykać, co niepozamykane. Oddzielić propagandę od faktów historycznych, mściwe resentymenty od naturalnej nostalgii.

Tym bardziej cieszy, że historia pozwoliła wreszcie wrócić na te na tak długo odcięte tereny i zbierać, co się da pozbierać, opisywać, co należy opisywać i spisywać wspomnienia ludzi, którzy jeszcze żyją i pamiętają. Największą troską bowiem - co wiele osób poruszało na spotkaniu - jest troska o zabezpieczenie zabytków, artefaktów, pamiątek, a przede wszystkim pamięci.

"Naukowe i publicystyczne ukazywanie dziedzictwa kulturowego polskich Kresów Wschodnich, niezależnie od upamiętniania martyrologii Polaków i przypominania cierpień", zgodnie ze słowami dra Tadeusza Skoczka, to misja Muzeum Niepodległości i wielu pracujących dla realizacji tego zadania ludzi, a na pierwszym miejscu emerytowanej

kustosz Muzeum Heleny Wiórkiewicz, organizatorki obu konferencji i publikacji materiałów.

* * *

"Dziedzictwo i pamięć Kresów Wschodnich Rzeczypospolitej. II Muzealne Spotkania z Kresami", wyd. Muzeum Niepodległości, Warszawa 2017

Muzeum Niepodległości w Warszawie jest jednostką organizacyjną Samorządu Województwa Mazowieckiego.

Noty na odwrocie:

Publikacja jest pokłosiem II już konferencji o tematyce kresowej zorganizowanej przez Muzeum Niepodległości i adresowanej do muzealników. Stąd, podobnie jak w tomie I (wydany drukiem w 2009 roku) zamieszczone tu teksty są efektem pracy i pasji specjalistów w zakresie historii, etnografii i sztuki. Opracowanie jest niewątpliwie ważne i niezwykle potrzebne, ukazuje bowiem stan badań nad zgromadzonymi w muzeach kolekcjami i zbiorami, a ponadto orientuje w zgromadzonych w różnych placówkach muzealnych eksponatach dotyczących Kresów. Publikacja stanowi cenne źródło wiedzy na temat ludzi, miejsc i wydarzeń związanych z Kresami, a jej wartość podnosi fachowość i emocjonalne zaangażowanie autorów. Czytelnik będzie miał okazję zapoznać się z bogatą ikonografią, często jeszcze nigdzie niepublikowaną, a dotąd znaną tylko muzealnikom. Ponadto prezentowana przez autorów bibliografia znacznie wzbogaci wiedzę na temat źródeł i opracowań dotyczących Kresów. (dr Jolanta Załęczny)

Dzieło reprezentuje niemal w całości wyniki pracy muzealników, głównie specjalizujących się w opracowaniu i popularyzowaniu zbiorów i kolekcji muzealnych z zakresu sztuki, historii oraz etnografii. Praktycznie we współczesnej literaturze w dziedzinie muzealnictwa jest to pewien fenomen, bowiem tak obszerne i fachowo opracowane dzieła pojawiają się nieczęsto. Omawiany tom w sposób szczególny i cenny poznawczo uzupełnia wiedzę o zbiorach muzealnych dotyczących Kresów Wschodnich. Tym samym opublikowanie tego tomu wydatnie poszerzy możliwości rozwijania wielokierunkowych badań nad dziejami i kulturą kresową przy wykorzystaniu wielu rodzajów muzealiów. (dr Andrzej Stawarz)